

شرح حقوق مدنی

تألیف:

پروفسور استوده جهرمی

مستشار اداره حقوق تیره قضائیه و قاضی دادسرای انتظامی قضات

از سال ۱۳۷۱ تا سال ۱۳۸۳

وکیل پایه یک دادگستری

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه : ستوده جهرمی، سروش،

عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام

Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور : شرح حقوق مدنی / تألیف سروش ستوده جهرمی.

مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری : ۷۸۲ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۰۱۳-۳

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : کتابنامه: ص. ۶۸۴

موضوع : حقوق مدنی -- ایران

موضوع : Civil rights -- Iran

رده بندی کنگره : ۱۳۹۷ ۴ش ۲س / ۵۰۰ KMH

رده بندی دیسی : ۳۴۶/۵۵

شماره کتابشناسی ملی : ۵۵۶۲۰۸۹

هرگونه تکثیر کتاب یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد تلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

شرح حقوق مدنی

تألیف: سروش ستوده جهرمی

انتشارات مجد

تعداد: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول : ۱۳۹۸

حق چاپ محفوظ و منحصراً «مجد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۰۱۳-۳

IS. N: ۶۲۲-225-013-3

دفتر مرکزی مجد

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شاهی ژاندارمری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۴۱۲۰۷۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۱۱۸.....	مقدمه
۱۱۹.....	فصل اول: انتشار و اجرای قوانین و مقررات
	مواد ۱ تا ۵ قانون مدنی
۱۲۶.....	فصل دوم: احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه
	مواد ۶، ۷، ۹۶۱ تا ۹۶۵ و ۹۷۰ قانون مدنی و سایر قوانین مرتبط با آن
۱۷۰.....	فصل سوم: امور بین الملل
	مواد ۸، ۹، ۶ تا ۹۷۵ به استثنای ماده ۹۷۰ و مواد ۱۲۳۰، ۱۲۹۵ و ۱۲۹۶ و سایر قوانین مرتبط با آن
۱۸۷.....	فصل چهارم: قراردادهای خصوصی
	ماده ۱۰ قانون مدنی
۱۹۴.....	فصل پنجم: اموال و انواع آن
	مواد ۱۱ تا ۲۸ قانون مدنی
۲۰۷.....	فصل ششم: مالکیت به طور کلی
	مواد ۲۹ تا ۳۹ قانون مدنی
۲۱۳.....	فصل هفتم: حق انتفاع و حق ارتفاق
	مواد ۴۰ تا ۵۴ و مواد ۹۳ تا ۱۰۸ قانون مدنی
۲۱۷.....	فصل هشتم: وقف
	مواد ۵۵ تا ۹۱ قانون مدنی
۲۴۶.....	فصل نهم: املاک و حریم آن
	مواد ۱۰۹ تا ۱۳۹ قانون مدنی
۲۵۴.....	فصل دهم: عقود و تعهدات بطور کلی
	مواد ۱۸۳ تا ۲۴۶ قانون مدنی
۲۶۳.....	فصل یازدهم: معاملات فضولی
	مواد ۲۴۷ تا ۲۶۳ قانون مدنی
۲۶۵.....	فصل دوازدهم: سقوط تعهدات
	مواد ۲۶۴ تا ۳۳۷ قانون مدنی
۲۷۰.....	فصل سیزدهم: بیع
	مواد ۳۳۸ تا ۴۶۳ قانون مدنی
۲۸۹.....	فصل چهاردهم: اجاره
	مواد ۴۶۶ تا ۵۰۶ قانون مدنی
۳۲۵.....	فصل پانزدهم: شرکت
	مواد ۵۷۱ تا ۶۰۶ قانون مدنی
۳۷۵.....	فصل شانزدهم: وکالت
	مواد ۶۵۶ تا ۶۸۳ قانون مدنی

۶ شرح حقوق مدنی

۳۹۱.....	فصل هفدهم: ضمان
	مواد ۶۸۴ تا ۷۲۳ قانون مدنی
۳۹۸.....	فصل هجدهم: رهن
	مواد ۷۷۱ تا ۷۹۴ قانون مدنی
۴۰۴.....	فصل نوزدهم: هبه
	مواد ۷۹۵ تا ۸۰۷ قانون مدنی
۴۰۶.....	فصل بیستم: اخذ به شفعه
	مواد ۸۰۸ تا ۸۲۴ قانون مدنی
۴۱۲.....	فصل بیست و یکم: وصیت
	مواد ۸۲۵ تا ۸۶۰ قانون مدنی
۴۳۶.....	فصل بیست و دوم: ارث
	مواد ۸۶۱ تا ۹۴۹ قانون مدنی
۴۹۹.....	فصل بیست و سوم: تالیفات
	مواد ۹۷۶ تا ۹۹۱ قانون مدنی
۵۱۲.....	فصل بیست و چهارم: ابدان مجانی
	مواد ۹۹۲ تا ۱۰۰۱ قانون مدنی
۵۱۸.....	فصل بیست و پنجم: غایب مفقود
	مواد ۱۰۱۱ تا ۱۰۳۰ قانون مدنی
۵۲۵.....	فصل بیست و ششم: ازدواج
	مواد ۱۰۳۴ تا ۱۱۳۲ قانون مدنی
۵۹۵.....	فصل بیست و هفتم: طلاق
	مواد ۱۱۳۳ تا ۱۱۵۷ قانون مدنی
۶۷۲.....	فصل بیست و هشتم: نگاهداری و تربیت اطفال (حضانت)
	مواد ۱۱۶۸ تا ۱۱۷۹ قانون مدنی
۶۹۷.....	فصل بیست و نهم: ولایت قهری پدر و جد پدری
	مواد ۱۱۸۰ تا ۱۱۹۴ قانون مدنی
۷۰۹.....	فصل سیام: نفقه زوجه، اولاد و اقارب
	مواد ۱۱۰۶ تا ۱۱۱۳ و ۱۱۹۵ تا ۱۲۰۶ قانون مدنی
۷۲۳.....	فصل سی و یکم: حجر و قیمیت
	مواد ۱۲۰۷ تا ۱۲۵۶ قانون مدنی
۷۶۴.....	فصل سی و دوم: ادله اثبات دعوی
	مواد ۱۲۵۷ تا ۱۳۳۵ قانون مدنی
۷۸۲.....	فهرست منابع و مآخذ کتاب

مقدمه

نکته‌ها

یک: قانون مدنی ایران با چنان کلمات فصیح و جملات بلیغ و ادبیات ادیبانه‌ای تنظیم یافته که گردش ایام همراه با تغییرات اساسی اجتماعی هم نتوانسته آن را متغیر نماید، علت این امر را باید اقتباس آن از شرع مقدس و انطباق آن با عرف جامعه دانست.

قانون مذکور مشتمل بر ۱۳۳۵ ماده می‌باشد، از ماده ۱ تا ۹۵۵ آن در سال ۱۳۰۷ و مواد ۹۵۶ تا ۱۳۳۵ در سال‌های ۱۳۱۳ و ۱۳۱۴ مصوب شده است و حاصل تلاش و کوشش علما و فضلاء آن زمان است.

این قانون که به لحاظ متن و استفاده از جملات حقوقی گویا و مستحکم است، از جهت فصل بندی ناقص، و ایراد بر آن وارد است.

رساله حقوق بیان برجسته اعم از اساتید، قضات، وکلای دادگستری و سایر صاحب نظران تدوین قانون مدنی جامع با تجمیع همه امور، حادث و مرتبط با مدنیّت امروز در مجموعه‌ای واحد است.

دو: این کتاب شامل نظریات اداره حقوقی قوه قضائیه منطبق با فصول قانون مدنی است و این امر موجب تسهیل در تحقیق و پژوهش است.

بعضی از نظریات بنا بر سبب شخصی مورد نقد قرار گرفته است. این امر موجب کاستی ارزش آن‌ها نمی‌باشد، بلکه آن را صیقل می‌دهد و ایراد بر ایراد صیقل را می‌افزاید و تضارب آراء موجب تعالی آن است. نظریات اداره حقوقی قوه قضائیه دارای پشتوانه علمی بسیار قوی است و به همین علت بعضاً در آراء وحدت رویه قضائی دیوان عالی کشور تجلی یافته‌اند.

نظریات مذکور مانند هر نظریه علمی دیگری برای قضات لازم‌الاتباع نیست، و استقلال قضائی هم مقتضی همین امر است. زیرا اقتضای ذات فقه عدم تبعیت از عالی‌ترین و مقتدرترین مقامات است.

سه: توسعه جوامع بشری در سایه نظم حقوقی برابر و عادلانه صورت گرفته است، و کسانی که در راه توسعه و رشد علمی و فرهنگی حقوقی برای نیل به این هدف عالی تلاش می‌کنند شایسته تقدیرند.

بنابراین:

از جناب آقای دکتر سید عباس حسینی نیک، مدیر محترم انتشارات مجمع علمی فرهنگی مجد و کلیه همکارانشان در مجمع مذکور، از سرکار خانم زهرا رحمانی و آقای رامین امیر سلیمانی که در زمینه چاپ این کتاب تلاش نمودند و از همکاری سرکار خانم ثریا حیدری و سرکارخانم مهندس فلورانس اسلامی سپاسگزاری می‌شود.

سروش ستوده جهرمی

اسفند ۱۳۹۷/۱۱/۱۱